

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 28 stycznia 2015 r. (*)

Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości – Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 – Jurysdykcja w sprawach cywilnych i handlowych – Umowy zawierane przez konsumentów – Konsument zamieszkały w jednym z państw członkowskich, który kupił u pośrednika z siedzibą w innym państwie członkowskim papiery wartościowe wyemitowane przez bank z siedzibą w trzecim państwie członkowskim – Jurysdykcja w zakresie powództw przeciwko bankowi-emitentowi wspomnianych papierów wartościowych

W sprawie C-375/13

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Handelsgericht Wien (Austria) postanowieniem z dnia 20 czerwca 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 lipca 2013 r., w postępowaniu:

Harald Kolassa

przeciwko

Barclays Bank plc,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: L. Bay Larsen, prezes izby, K. Jürimäe, J. Malenovský, M. Safjan (sprawozdawca) i A. Prechal, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 21 maja 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu H. Kolassy przez P. Millera, Rechtsanwalt,
- w imieniu Barclays Bank plc przez H. Bielesza, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzega i J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez P. Gentiliego, avvocato dello Stato,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez B. Eggers i A.M. Rouchaud-Joët, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 3 września 2014 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 pkt 1 lit. a) i art. 15 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między H. Kolassą, zamieszkałym w Wiedniu (Austria), a Barclays Bank plc (zwanym dalej „Barclays Bank”), z siedzibą w Londynie (Zjednoczone Królestwo), w przedmiocie odszkodowania z tytułu odpowiedzialności umownej, przedumownej i deliktowej tego banku z powodu utraty wartości inwestycji finansowej, której H. Kolassa dokonał poprzez instrument finansowy wyemitowany przez ten bank.

Ramy prawne

3 Motywy 2 i 11–15 rozporządzenia nr 44/2001 mają następujące brzmienie:

„(2) Różnice pomiędzy przepisami poszczególnych państw o jurysdykcji i uznawaniu orzeczeń utrudniają należyte funkcjonowanie rynku wewnętrznego. Dlatego nieodzowne jest wydanie przepisów celem ujednoczenia przepisów o jurysdykcji w sprawach cywilnych i handlowych oraz uproszczenia formalności ze względu na szybkie i nieskomplikowane uznawanie i wykonywanie orzeczeń z państw członkowskich związanych niniejszym rozporządzeniem.

[...]

(11) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i powinny zależeć zasadniczo od miejsca zamieszkania pozwanego, a tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub umowę stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania. Siedziba osób prawnych musi być zdefiniowana wprost w rozporządzeniu celem wzmocnienia przejrzystości wspólnych przepisów i uniknięcia konfliktów kompetencyjnych.

(12) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania [pозwanego] powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości.

(13) W sprawach dotyczących ubezpieczenia, umów zawartych pomiędzy konsumentami [konsumenckich] i z zakresu prawa pracy strona słabsza powinna być chroniona przez przepisy jurysdykcyjne dla niej bardziej korzystne niż przepisy ogólne.

(14) Z zastrzeżeniem jurysdykcji wyłącznych określonych w niniejszym rozporządzeniu musi być przestrzegana swoboda stron w zakresie umownego wyboru jurysdykcji, z wyjątkiem spraw dotyczących ubezpieczenia, umów zawartych pomiędzy konsumentami [konsumenckich] i z zakresu prawa pracy, w których dopuszczalna jest jedynie ograniczona swoboda stron w zakresie umownego wyboru jurysdykcji.

(15) W interesie zgodnego wymiaru sprawiedliwości należy unikać tak dalece, jak jest to tylko możliwe, równoległych postępowań, aby w dwóch państwach członkowskich nie zapadały niezgodne ze sobą orzeczenia [...]”.

4 Artykuły 2–31 wspomnianego rozporządzenia, zawarte w rozdziale II, regulują zasady jurysdykcji.

5 Sekcja 1 rozdziału II, zatytułowana „Przepisy ogólne”, obejmuje art. 2, którego ust. 1 jest sformułowany następująco:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.

6 Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 3 wspomnianego rozporządzenia:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

1) a) jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy – przed sąd miejsca, gdzie zobowiązanie zostało wykonane albo miało być wykonane;

b) w rozumieniu niniejszego przepisu – i o ile co innego nie zostało uzgodnione – miejscem wykonania zobowiązania jest:

– w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały dostarczone albo miały zostać dostarczone;

– w przypadku świadczenia usług – miejsce w państwie członkowskim, w którym usługi zgodnie z umową były świadczone albo miały być świadczone;

c) jeśli lit. b) nie ma zastosowania, wówczas stosuje się lit. a);

[...]

3) jeżeli przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu – przed sąd miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę”.

7 W sekcji 4 rozdziału II, zatytułowanej „Jurysdykcja w sprawach dotyczących umów zawartych pomiędzy konsumentami [konsumenckich]”, znajduje się między innymi art. 15 rozporządzenia nr 44/2001, stanowiący w ust. 1:

„Jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia z umowy, którą zawarła osoba, konsument, w celu, który nie może być uważany za działalność zawodową lub gospodarczą tej osoby, jurysdykcję określa się na podstawie niniejszej sekcji, bez uszczerbku dla art. 4 oraz art. 5 pkt 5:

a) jeżeli chodzi o umowę sprzedaży na raty rzeczy ruchomych;

b) jeżeli chodzi o umowę pożyczki spłacanej ratami lub inną umowę kredytową, która przeznaczona jest na finansowanie kupna rzeczy tego rodzaju; lub

c) we wszystkich innych przypadkach, gdy druga strona umowy w państwie członkowskim, na terytorium którego konsument ma miejsce zamieszkania, prowadzi działalność zawodową lub gospodarczą lub taką działalność w jakikolwiek sposób kieruje do tego państwa członkowskiego lub do kilku państw włącznie z tym państwem członkowskim, a umowa wchodzi w zakres tej działalności”.

8 Artykuł 16 rozporządzenia nr 44/2001, zawarty również w sekcji 4 rozdziału II, przewiduje w ust. 1 i 2:

„1. Konsument może wytoczyć powództwo przeciwko swemu kontrahentowi albo przed sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium ten kontrahent ma miejsce zamieszkania, albo przed sąd miejsca, w którym konsument ma miejsce zamieszkania.

2. Kontrahent może wytoczyć powództwo przeciwko konsumentowi tylko przed sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium konsument ma miejsce zamieszkania”.

9 Rozdział II tego rozporządzenia zawiera również sekcję 8, zatytułowaną „Badanie jurysdykcji i dopuszczalności postępowania”, w której znajdują się art. 25 i 26, mające następujące brzmienie:

„Artykuł 25

Sąd państwa członkowskiego stwierdza z urzędu brak swej jurysdykcji, jeżeli wystąpiono do niego o rozpoznanie sprawy należącej na podstawie art. 22 do wyłącznej jurysdykcji sądu innego państwa członkowskiego.

Artykuł 26

1. Jeżeli pozwany, który ma miejsce zamieszkania w jednym państwie członkowskim, jest pozwany przed sąd innego państwa członkowskiego i nie wdaje się w spór, sąd z urzędu stwierdza brak swej jurysdykcji, jeżeli jego jurysdykcja nie wynika z przepisów niniejszego rozporządzenia.

2. Sąd zawiesza postępowanie do czasu ustalenia, że pozwany miał możliwość uzyskania dokumentu wszczynającego postępowanie albo dokumentu równorzędnego w czasie umożliwiającym mu przygotowanie obrony, albo że podjęte zostały wszelkie niezbędne do tego czynności.

[...]”.

Prawo austriackie

10 Paragraf 11 Kapitalmarktgesetz (ustawy o rynku kapitałowym), w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym, był sformułowany następująco:

„1. Wobec każdego inwestora odpowiedzialność za szkodę poniesioną przez niego w związku z uzasadnionymi oczekiwaniami co do informacji zawartych w prospekcie emisyjnym lub innych wymaganych na podstawie niniejszej ustawy federalnej informacji (§ 6), które mają istotne znaczenie dla oceny papierów wartościowych lub instrumentów inwestycyjnych, ponoszą:

1) emitent – za podanie nieprawidłowych lub niepełnych informacji dokonane z jego własnej winy lub z winy jego pracowników lub innych osób, z których pracy skorzystano przy sporządzaniu prospektu emisyjnego;

2) kontroler prospektu emisyjnego – za nieprawidłową lub niepełną kontrolę prospektu emisyjnego dokonaną z jego własnej winy lub z winy jego pracowników lub innych osób, z których pracy skorzystano przy kontrolowaniu prospektu emisyjnego;

[...]

3) osoba, która we własnym lub cudzym imieniu odebrała zobowiązanie umowne inwestora oraz pośrednik w zawarciu umowy, jeżeli osoba ta prowadzi działalność w zakresie obrotu lub pośrednictwa papierów wartościowych lub instrumentów inwestycyjnych i ona sama lub jej pracownicy wiedzieli lub wskutek rażącego niedbalstwa nie wiedzieli o nieprawidłowym lub niepełnym charakterze informacji, o których mowa w pkt 1, lub kontroli [...]

2. W wypadku papierów wartościowych lub instrumentów inwestycyjnych emitentów zagranicznych odpowiedzialność zgodnie z ust. 1 pkt 1 ponosi także ten, kto ogłasza w kraju ofertę wymagającą prospektu emisyjnego.

3. Jeżeli odpowiedzialność ponosi więcej osób, odpowiadają one solidarnie. Ich odpowiedzialności nie pomniejsza fakt, że również inne osoby odpowiadają za naprawienie tej samej szkody.

4. Nie można z góry wyłączyć ani ograniczyć odpowiedzialności na niekorzyść inwestorów.

[...]

8. Powyższe przepisy nie naruszają roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia innych ustawowych przepisów lub z tytułu naruszenia umów”.

11 Paragraf 26 Investmentfondsgesetz (ustawy o funduszach inwestycyjnych), w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych postępowania głównego, stanowił:

„1. Nabywcy zagranicznych udziałów w kapitałowym funduszu inwestycyjnym należy przed zawarciem umowy nieodpłatnie wydać przepisy dotyczące funduszu lub statut spółki prowadzącej fundusz inwestycyjny, prospekt emisyjny zagranicznej spółki prowadzącej fundusz inwestycyjny oraz kopię wniosku o zawarcie umowy. Formularz wniosku musi określać wysokość prowizji oraz rocznego wynagrodzenia płaconego spółce prowadzącej fundusz inwestycyjny.

2. Prospekt emisyjny musi zawierać wszystkie informacje mające w chwili złożenia wniosku istotne znaczenie dla oceny zagranicznych udziałów w funduszu inwestycyjnym [...]. Prospekt emisyjny musi ponadto zawierać w szczególności następujące informacje:

1) nazwę albo firmę, formę prawną, siedzibę i kapitał własny (kapitał zakładowy pomniejszony o niewpłacone wkłady i powiększony o rezerwy) zagranicznej spółki prowadzącej fundusz inwestycyjny, przedsiębiorstwa inwestującego przekazane środki (spółki zarządzającej), przedsiębiorstwa prowadzącego sprzedaż udziałów w funduszu kapitałowym (spółki dystrybucyjnej) oraz banku depozytowego;

2) firmę, siedzibę i adres przedstawicieli i agencji płatniczych;

3) jakie produkty mogą zostać nabyte za te środki, zgodnie z jakimi zasadami są one wybierane, czy nabywane będą tylko papiery dopuszczone do obrotu giełdowego oraz ewentualnie na których giełdach, jak będą wykorzystywane przychody z tych środków oraz czy i ewentualnie w jakich granicach część tych środków będzie przetrzymywana na rachunkach bankowych;

4) dotyczące wymogów i warunków, na których posiadacze udziałów mogą domagać się wypłaty części środków przypadających na ich udział, a także dotyczące właściwych do tego instytucji.

[...] Prospekt emisyjny i dokonywane w nim zmiany są kontrolowane przez przedstawiciela działającego jako kontroler prospektu emisyjnego pod kątem ich prawidłowości oraz wyczerpującego charakteru. Dla wydania, zmiany, kontroli i odpowiedzialności za treść prospektu emisyjnego zarówno do emitenta, jak i do kontrolera prospektu emisyjnego znajdują odpowiednio zastosowanie przepisy [ustawy o rynku kapitałowym] [...].”

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

12 Harald Kolassa zainwestował jako konsument za pośrednictwem austriackiego banku direktanlage.at AG (zwanego dalej „direktanlage.at”) 68 180,36 EUR w certyfikaty X1 Global EUR Index (zwane dalej „certyfikatami”). Certyfikaty te wyemitował Barclays Bank, wpisany do rejestru handlowego w Zjednoczonym Królestwie, posiadający również oddział we Frankfurcie nad Menem (Niemcy).

13 Przy emisji tych certyfikatów Barclays Bank rozpowszechnił prospekt podstawowy datowany na dzień 22 września 2005 r. Certyfikaty te podlegają warunkom ogólnym, które zostały ogłoszone w dniu 20 grudnia 2005 r. Na zlecenie Barclays Bank prospekt podstawowy był rozpowszechniany również w Austrii. Publiczna oferta subskrypcji była otwarta w okresie od 20 grudnia 2005 r. do 24 lutego 2006 r., emisja certyfikatów nastąpiła w dniu 31 marca 2006 r. Wykup został ustalony na 2016 r. Warunki emisji obligacji przewidują ponadto możliwość rozwiązania umowy subskrypcji.

14 Certyfikaty mają postać obligacji na okaziciela. Kwota zwrotu, a zarazem wartość obligacji obliczana jest na podstawie indeksu, określanego na podstawie portfolio szeregu funduszy celowych, w taki sposób, że wartość ta jest bezpośrednio związana z tym portfolio. Portfolio miało być utworzone i zarządzane przez X1 Fund Allocation GmbH, której Barclays Bank zlecił inwestowanie pieniędzy uzyskanych z emisji certyfikatów. W dużej części pieniądze te zostały utracone. Aktualnie wartość certyfikatów jest szacowana na 0 EUR, co jednak jest kwestionowane przez H. Kolassę.

15 Z postanowienia odsyłającego wynika, że certyfikaty sprzedano inwestorom instytucjonalnym, którzy odprzedali je między innymi konsumentom. W niniejszej sprawie spółka direktanlage.at zamówiła certyfikaty, które zamierzał subskrybować H. Kolassa, u swej niemieckiej spółki dominującej – DAB Bank AG z siedzibą w Monachium (Niemcy), która ze swej strony nabyła je od Barclays Bank. Za każdym razem zlecenia zostały złożone i wykonane w imieniu danych spółek. Zgodnie ze swoimi ogólnymi warunkami umów direktanlage.at wykonała zlecenie H. Kolassy „na rachunku papierów wartościowych”, co oznacza, że zachowała jako depozyt certyfikaty w Monachium we własnym imieniu i na rachunek swoich klientów. Haraldowi Kolassie przyznano jedynie roszczenie o wydanie certyfikatów do wysokości udziału przechowywanego w depozycie, a przeniesienie na niego samych certyfikatów nie miało miejsca.

16 Jako poszkodowany inwestor H. Kolassa wniósł powództwo do Handelsgericht Wien, żądając wypłaty odszkodowania w wysokości 73 705,07 EUR z tytułu odpowiedzialności umownej, przedumownej i deliktowej Barclays Bank. Podniósł, że nie dokonałby tej inwestycji gdyby ten bank działał zgodnie z prawem, lecz zainwestowałby kapitał w zdywersyfikowane portfolio funduszy ukształtowane w sposób neutralny, co umożliwiłoby mu uzyskanie w terminie wykupu żądanej kwoty, to jest kwoty zainwestowanej powiększonej o odsetki.

17 H. Kolassa utrzymuje, że wspomniany sąd jest właściwy w pierwszej kolejności na podstawie art. 15 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 44/2001, a w dalszej kolejności na podstawie art. 5 pkt 1 lit. a) i art. 5 pkt 3 tego rozporządzenia.

18 W postępowaniu przed sądem odsyłającym Barclays Bank kwestionuje zarówno zarzuty H. Kolassy co do istoty, jak i jurysdykcję sądu, do którego wniesiono powództwo.

19 W tych okolicznościach Handelsgericht Wien postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) a) Czy zawarte w art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 sformułowanie »[j]eżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia z umowy, którą zawarła osoba, konsument, w celu, który nie może być uważany za działalność zawodową lub gospodarczą tej osoby« należy interpretować w ten sposób, że:

(i) powód, który jako konsument nabył na rynku wtórnym obligację na okaziciela, a obecnie podnosi przeciwko emitentowi roszczenia z tytułu odpowiedzialności za informacje zawarte w prospekcie emisyjnym, naruszenia obowiązku informacyjnego i kontroli oraz warunków emisji obligacji, może powołać się na tę przesłankę jurysdykcji, jeśli powód w wyniku nabycia papierów wartościowych od osoby trzeciej wstąpił w stosunek umowny pomiędzy emitentem a pierwotnym subskrybentem;

(ii) [w razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze lit. a) ppkt (i)] powód może powołać się na jurysdykcję wynikającą z art. 15 rozporządzenia nr 44/2001 także wówczas, gdy osoba trzecia, od której konsument zakupił obligację na okaziciela, nabyła ją uprzednio w celu, który może być uważany za działalność zawodową lub gospodarczą tej osoby, a zatem powód wstępuje w stosunek umowny subskrypcji w miejsce osoby niebędącej konsumentem; oraz

(iii) [w razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze lit. a) ppkt (i) i (ii)] powód-konsument może powołać się na jurysdykcję w sprawach konsumenckich wynikającą z art. 15 rozporządzenia nr 44/2001 także wówczas, gdy on sam nie jest posiadaczem obligacji, lecz jest nim niebędąca konsumentem osoba trzecia, której powód zlecił nabycie papierów wartościowych, a która na podstawie umowy we własnym imieniu przechowuje powierzone jej przez powoda papiery wartościowe, a powodowi przysługuje jedynie wynikające z prawa zobowiązań roszczenie o ich wydanie?

b) [W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze lit. a) ppkt (i)] – Czy art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 uzasadnia jurysdykcję dodatkową sądu, do którego

wniesiono powództwo o roszczenia umowne wynikające z nabycia obligacji, także dla roszczeń deliktowych wynikających z tego samego nabycia obligacji?

2) a) Czy zawarte w art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 sformułowanie »jeżeli przedmiotem postępowania jest umowa lub roszczenia wynikające z umowy« należy interpretować w ten sposób, że:

(i) powód, który jako konsument nabył na rynku wtórnym obligację na okaziciela, a obecnie podnosi przeciwko emitentowi roszczenia z tytułu odpowiedzialności za informacje zawarte w prospekcie emisyjnym, naruszenia obowiązku informacyjnego i kontroli oraz z tytułu warunków emisji obligacji, może powołać się na tę przesłankę jurysdykcji, jeżeli w wyniku nabycia papierów wartościowych od osoby trzeciej wstąpił w stosunek umowny pomiędzy emitentem a pierwotnym subskrybentem; oraz

(ii) [w razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze lit. a) ppkt (i)] powód może powołać się na jurysdykcję wynikającą z art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 także wówczas, gdy on sam nie jest posiadaczem obligacji, lecz jest nim niebędąca konsumentem osoba trzecia, której powód zlecił nabycie papierów wartościowych, a która na podstawie umowy we własnym imieniu przechowuje powierzone jej przez powoda papiery wartościowe, a powodowi przysługuje jedynie wynikające z prawa zobowiązań roszczenie o ich wydanie?

b) [W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie drugie lit. a) ppkt (i)] – Czy art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 uzasadnia jurysdykcję dodatkową sądu, do którego wniesiono powództwo o roszczenia umowne wynikające z nabycia obligacji, także dla roszczeń deliktowych wynikających z tego samego nabycia obligacji?

3) a) Czy wynikające z prawa rynków kapitałowych roszczenia z tytułu odpowiedzialności za informacje zawarte w prospekcie emisyjnym i roszczenia z tytułu naruszenia obowiązków ochrony i informowania w związku z emisją obligacji są roszczeniami wynikającymi z czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2000?

(i) [W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie trzecie lit. a)] – Czy dotyczy to również sytuacji, w której osoba, która sama nie jest posiadaczem obligacji, lecz przysługuje jej jedynie wynikające z prawa zobowiązań roszczenie o jej wydanie wobec posiadacza, któremu te papiery wartościowe powierzyła, podnosi te roszczenia wobec emitenta?

b) Czy zawarte w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 sformułowanie »miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę« należy interpretować w ten sposób, że w wypadku nabycia papierów wartościowych na podstawie umyślnie błędnych informacji,

(i) za miejsce, gdzie nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę, należy uznać miejsce zamieszkania poszkodowanego, jako punkt centralny jego majątku?

(ii) [W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie trzecie lit. b) ppkt (i)] – Czy dotyczy to także sytuacji, w której zlecenie zakupu i przelew środków mogą zostać odwołane aż do chwili realizacji transakcji, a realizacja transakcji nastąpiła w pewien czas po obciążeniu konta poszkodowanego w innym państwie członkowskim?

4) Czy w ramach ustalania jurysdykcji zgodnie z art. 25 i 26 rozporządzenia nr 44/2001 sąd zobowiązany jest przeprowadzić szczegółowe postępowanie dowodowe w przedmiocie spornych okoliczności faktycznych, które mają znaczenie zarówno dla kwestii jurysdykcji, jak i dla istnienia podnoszonego roszczenia (»okoliczności faktyczne o podwójnym znaczeniu«), czy też przy rozstrzyganiu o jurysdykcji może przyjąć słuszność twierdzeń strony powodowej?».

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

20 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powód, który jako konsument nabył obligację na okaziciela od osoby trzeciej będącej przedsiębiorcą, może powołać się na jurysdykcję przewidzianą w tym przepisie w związku z wytoczeniem powództwa przeciwko emitentowi tej obligacji, z tytułu warunków emisji obligacji, naruszenia obowiązków informacyjnych i kontroli oraz odpowiedzialności dotyczącej prospektu emisyjnego.

21 Na wstępie należy z jednej strony przypomnieć, że w zakresie, w jakim rozporządzenie nr 44/2001 zastępuje Konwencję z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), zmienioną późniejszymi konwencjami o przystąpieniu nowych państw członkowskich do tej konwencji, wykładnia dokonana przez Trybunał w odniesieniu do postanowień tej konwencji pozostaje aktualna dla późniejszych przepisów rozporządzenia, o ile przepisy obu tych aktów

można uznać za równoważne (wyrok Maletic, C-478/12, EU:C:2013:735, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).

22 Z drugiej strony pojęcia użyte w rozporządzeniu nr 44/2001, a zwłaszcza pojęcia znajdujące się w art. 15 ust. 1 tego rozporządzenia, powinny być interpretowane w sposób autonomiczny, głównie poprzez odwołanie się do systematyki i celów wspomnianego rozporządzenia, tak aby zapewnić jego jednolite stosowanie we wszystkich państwach członkowskich (zob. wyrok Česká spořitelna, C-419/11, EU:C:2013:165, pkt 25 i przytoczone tam orzecznictwo).

23 Artykuł 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 znajduje zastosowanie w sytuacjach, w których spełnione są trzy przesłanki, a mianowicie, po pierwsze, jedna ze stron umowy jest konsumentem działającym w celu, który nie może zostać uznany za działalność zawodową lub gospodarczą tej osoby, po drugie, umowa między takim konsumentem a przedsiębiorcą została faktycznie zawarta, i po trzecie, taka umowa należy do jednej z kategorii określonych w art. 15 ust. 1 lit. a)–c) tego rozporządzenia. Przesłanki te muszą zostać spełnione kumulatywnie, a zatem w wypadku niespełnienia jednej z tych trzech przesłanek jurysdykcja nie może zostać ustalona według przepisów dotyczących umów konsumenckich (wyrok Česká spořitelna, EU:C:2013:165, pkt 30).

24 W tym względzie z akt dostępnych Trybunałowi wynika, że wspomniane w poprzednim punkcie przesłanki pierwsza i trzecia są spełnione w niniejszej sprawie, jak zresztą stwierdził rzecznik generalny w pkt 28 opinii.

25 Wystarczy zatem zbadać, czy przesłanka druga, a mianowicie przesłanka dotycząca zawarcia umowy z pozwanym przedsiębiorcą, jest spełniona w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym.

26 W tym względzie ze zwięzłego przedstawienia okoliczności faktycznych przez sąd odsyłający wynika – co jednak powinno zostać zweryfikowane przez ten sąd – że nie istnieje umowa między Barclays Bank H. Kolassą, gdyż ten ostatni nie jest okazicielem obligacji wspomnianych w pkt 14 niniejszego wyroku, jako że są one przechowywane przez direktanlage.at we własnym imieniu jako depozyt. Natomiast również zdaniem tego sądu H. Kolassa mógł żądać wydania certyfikatów do wysokości udziału przechowywanego w depozycie, przy czym certyfikaty nie mogły być przeniesione na jego osobę.

27 Zdaniem H. Kolassy w takich okolicznościach cel ochrony konsumentów wymaga przyjęcia podejścia ekonomicznego i uznania, że umowa została jednak zawarta w rozumieniu art. 15 ust. 1 rozporządzenia 44/2001 między nim a Barclays Bank, gdyż direktanlage.at odgrywał jedynie rolę pośrednika.

28 W tym względzie należy przypomnieć, że art. 15 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 44/2001 stanowi wyjątek zarówno od ogólnej zasady jurysdykcyjnej ustanowionej w art. 2 ust. 1 tego rozporządzenia, przyznającej właściwość sądom państwa członkowskiego, na terytorium którego pozwany ma miejsce zamieszkania, jak i od szczególnej zasady jurysdykcji w sprawach dotyczących umów lub roszczeń wynikających z umów ustanowionej w art. 5 pkt 1 tego rozporządzenia, zgodnie z którą sądem właściwym jest sąd miejsca, gdzie zobowiązanie będące przedmiotem powództwa zostało wykonane albo ma być wykonane. Tym samym art. 15 ust. 1 należy bezwzględnie interpretować w sposób ścisły (zob. wyrok Česká spořitelna, EU:C:2013:165, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

29 Ponadto warunek dotyczący istnienia umowy zawartej między konsumentem i pozwanym przedsiębiorcą pozwala zapewnić przewidywalność jurysdykcji, co jest jednym z celów rozporządzenia nr 44/2001, jak to wynika z jego motywu 11.

30 W konsekwencji należy uznać, że wymogu zawarcia umowy z pozwanym przedsiębiorcą nie można interpretować w ten sposób, iż byłby on spełniony również w sytuacji istnienia ciągu umów, na podstawie którego określone prawa i obowiązki danego przedsiębiorcy zostają przeniesione na konsumenta.

31 Taki pogląd potwierdza lektura art. 15 rozporządzenia nr 44/2001 w związku z jego art. 16.

32 Zasady jurysdykcji ustanowione w dziedzinie umów konsumenckich w art. 16 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia stosują się bowiem zgodnie z brzmieniem tego artykułu wyłącznie do powództwa wytoczonego przez konsumenta przeciwko jego kontrahentowi, co wymaga bezwzględnie zawarcia przez konsumenta umowy z pozwanym przedsiębiorcą.

33 Trybunał stwierdził wprawdzie, że pojęcie „kontrahenta” zawarte w art. 16 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że oznacza ono również kooperanta podmiotu gospodarczego, z którym konsument zawarł tę umowę (wyrok Maletic, EU:C:2013:735, pkt 32), niemniej wykładnia ta opiera się na szczególnych okolicznościach, w których konsument był od początku związany umownie w sposób nierozzerwalny z dwoma kontrahentami. Poza tym wykluczenie kontrahenta z siedzibą w państwie członkowskim konsumenta z zakresu zastosowania wspomnianego art. 16 powodowałoby, że sąd, do którego wniesiono powództwo o solidarne zasądzenie roszczenia od dwóch kontrahentów, byłby właściwy tylko wobec podmiotu z siedzibą w innym państwie członkowskim.

34 Taka wykładnia nie może obowiązywać w okolicznościach postępowania głównego, w których całkowicie brakuje zawarcia umowy z pozwanym przedsiębiorcą.

35 Z powyższych rozważań wynika, że art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, iż w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym powód, który jako konsument nabył obligację na okaziciela od osoby trzeciej będącej przedsiębiorcą, przy czym nie została zawarta umowa między tym konsumentem a emitentem tej obligacji – co powinno zostać zweryfikowane przez sąd odsyłający – nie może powołać się na jurysdykcję przewidzianą w tym przepisie w związku z wytoczeniem powództwa przeciwko temu emitentowi z tytułu warunków emisji obligacji, naruszenia obowiązków informacyjnych i kontroli oraz odpowiedzialności dotyczącej prospektu emisyjnego.

W przedmiocie pytania drugiego

36 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że w związku z wytoczeniem powództwa przeciwko emitentowi obligacji na okaziciela z tytułu warunków emisji obligacji, naruszenia obowiązków informacyjnych i kontroli oraz odpowiedzialności dotyczącej prospektu emisyjnego, powód, który nabył te obligacje od podmiotu trzeciego, może powołać się na jurysdykcję przewidzianą w tym przepisie.

37 W celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie należy najpierw przypomnieć, że pojęcie „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 nie może być rozumiane jako odesłanie do kwalifikacji stosunku prawnego będącego przedmiotem sporu przed sądem krajowym przewidzianej przez właściwe prawo krajowe. Przeciwnie, pojęcie to musi być interpretowane w sposób autonomiczny, poprzez odwołanie się do systematyki i celów tego rozporządzenia, tak aby zapewnić jego jednolite stosowanie we wszystkich państwach członkowskich (wyroki: Handte, C-26/91, EU:C:1992:268, pkt 10; Česká spořitelna, EU:C:2013:165, pkt 45).

38 W przeciwieństwie do wymagania określonego w art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 zawarcie umowy nie stanowi warunku zastosowania art. 5 pkt 1 tego rozporządzenia, wobec czego wyłączenie jurysdykcji na podstawie pierwszego przepisu nie przesądza automatycznie kwestii zastosowania drugiego przepisu.

39 Niemniej chociaż art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 nie wymaga stwierdzenia, iż umowa została zawarta, stwierdzenie istnienia zobowiązania jest jednak nieodzowne dla zastosowania tego przepisu, ponieważ przysługująca na jego podstawie jurysdykcja jest ustalana według miejsca, gdzie zobowiązanie będące podstawą powództwa zostało wykonane albo miało być wykonane. Zastosowanie szczególnej zasady jurysdykcyjnej przewidzianej do umów w tym przepisie wymaga zatem określenia zobowiązania prawnego dobrowolnie zaciągniętego przez jedną stronę względem drugiej, na którym opiera się powództwo (zob. wyrok Česká spořitelna, EU:C:2013:165, pkt 46, 47).

40 W tym względzie ze zwięzłego przedstawienia stanu faktycznego przez sąd odsyłający wynika, że w okolicznościach postępowania głównego brak jest zobowiązania prawnego dobrowolnie zaciągniętego przez Barclays Bank wobec H. Kolassy, nawet jeżeli na podstawie mającego zastosowanie prawa krajowego Barclays Bank ma pewne zobowiązania wobec H. Kolassy.

41 Z powyższych rozważań wynika, że art. 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, iż w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym powód, który jako konsument nabył obligację na okaziciela od osoby trzeciej, przy czym jej emitent nie zaciągnął dobrowolnie zobowiązania wobec tego powoda – co powinien zweryfikować sąd odsyłający – nie może powoływać się na jurysdykcję przewidzianą w tym przepisie w związku z wytoczeniem powództwa przeciw temu emitentowi z tytułu warunków emisji obligacji, naruszenia obowiązków informacyjnych i kontroli, a także odpowiedzialności dotyczącej prospektu emisyjnego.

W przedmiocie pytania trzeciego

42 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że ma on zastosowanie do powództwa zmierzającego do obciążenia odpowiedzialnością emitenta certyfikatu z tytułu prospektu emisyjnego dotyczącego tego certyfikatu, jak też naruszenia innych prawnych obowiązków informacyjnych spoczywających na tym emitencie, umożliwiając tym samym ustalenie jurysdykcji sądów miejsca zamieszkania powoda jako miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę.

43 W tym względzie należy przypomnieć na wstępie, że art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w sposób autonomiczny i ścisły (zob. podobnie wyrok Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, pkt 43–45).

44 Niemniej zakres pojęcia „czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających z takiego czynu” w rozumieniu art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 obejmuje każde żądanie zmierzające do obciążenia odpowiedzialnością pozwanego, które nie dotyczy „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” w rozumieniu art. 5 pkt 1 lit. a) tego rozporządzenia (wyrok Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, pkt 20). Należy zatem uznać, że powództwa z tytułu odpowiedzialności wytoczone przeciwko emitentowi z tytułu prospektu emisyjnego, jak też z tytułu naruszenia innych prawnych obowiązków informacyjnych inwestorów, objęte są zakresem czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego albo roszczeń wynikających

z takiego czynu, o ile nie są one objęte pojęciem „umowy lub roszczeń wynikających z umowy” zdefiniowanym w pkt 39 niniejszego wyroku.

45 Co się tyczy zastosowania art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym, należy przypomnieć, że sformułowanie „miejsce, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę” użyte w tym przepisie obejmuje zarówno miejsce, w którym szkoda zaistniała, jak i miejsce, w którym nastąpiło zdarzenie stanowiące przyczynę szkody, wobec czego powództwo przeciwko pozwanemu może zostać wytoczone według wyboru powoda przed sąd jednego z tych dwóch miejsc (wyrok Coty Germany, EU:C:2014:1318, pkt 46).

46 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada jurysdykcyjna przewidziana w art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 jest oparta na istnieniu łącznika wynikającego ze szczególnie ścisłego związku pomiędzy roszczeniem a sądem miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę, który uzasadnia przyznanie jurysdykcji temu sądowi ze względu na prawidłowe administrowanie wymiarem sprawiedliwości oraz sprawną organizację postępowania (wyrok Coty Germany, EU:C:2014:1318, pkt 47).

47 Identyfikacja jednego z łączników przyjętych w orzecznictwie przytoczonym w pkt 45 niniejszego wyroku powinna tym samym umożliwić ustalenie jurysdykcji sądu, który obiektywnie znajduje się w najlepszej sytuacji do dokonania oceny, czy spełnione są przesłanki powstania odpowiedzialności pozwanego, a więc powództwo może być prawidłowo wniesione tylko do sądu, w którego obszarze właściwości miejscowej mieści się właściwy łącznik (wyrok Coty Germany, EU:C:2014:1318, pkt 48).

48 Należy przypomnieć, że Trybunał stwierdził, iż wyrażenie „miejsce, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę” nie oznacza miejsca zamieszkania powoda na tej tylko podstawie, że tam poniósł on szkodę finansową w następstwie utraty składników majątkowych, która to utrata nastąpiła w innym państwie członkowskim (wyrok Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, pkt 21).

49 W konsekwencji sam fakt, że powód ponosi konsekwencje finansowe, nie uzasadnia przyznania jurysdykcji sądom jego miejsca zamieszkania, jeżeli tak jak to miało miejsce w sprawie, w której zapadł wyrok Kronhofer (EU:C:2004:364), zarówno zdarzenie przyczynowe, jak i zmaterializowanie się szkody są zlokalizowane na terytorium innego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyrok Kronhofer, EU:C:2004:364, pkt 20).

50 Przyznanie jurysdykcji w miejscu zamieszkania powoda jest natomiast uzasadnione, jeżeli miejsce to faktycznie stanowi miejsce zdarzenia przyczynowego lub zaistnienia szkody.

51 W tej kwestii z jednej strony z postanowienia odsyłającego wynika, że utrata wartości certyfikatów nie była spowodowana ryzykiem rynków finansowych, lecz zarządzaniem funduszami, w których zainwestowano pieniądze pozyskane z emisji tych certyfikatów, uniemożliwiającym pozytywną ewolucję ich wartości do chwili wykupu; z drugiej strony działania lub zaniechania zarzucane Barclays Bank w odniesieniu do ciężących na nim prawnych obowiązków informacyjnych poprzedzały inwestycję dokonaną przez H. Kolasę i zdaniem tego ostatniego były decydujące dla tej inwestycji.

52 Zakładając, że działania i zaniechania Barclays Bank stanowiły konieczną przesłankę wystąpienia szkody poniesionej przez H. Kolasę, co wystarcza dla umożliwienia zastosowania art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 (zob. podobnie wyrok DFDS Torline, C-18/02, EU:C:2004:74, pkt 34), należy jeszcze zbadać w tym celu, w jakim zakresie okoliczności postępowania głównego pozwalają na usytuowanie miejsca zdarzenia przyczynowego lub zaistnienia szkody w miejscu zamieszkania powoda.

53 Co się tyczy zdarzenia będącego przyczyną podnoszonej szkody, a mianowicie zarzucanego Barclays Bank naruszenia obowiązków prawnych dotyczących prospektu emisyjnego i informowania inwestorów, należy zaznaczyć, że działania lub zaniechania, które mogą stanowić takie naruszenie, nie mogą zostać zlokalizowane w miejscu zamieszkania inwestora, który miałby być poszkodowany, gdyż nic w aktach nie wskazuje na to, że decyzje dotyczące zasad inwestowania zaproponowanych przez ten bank, jak też treści odnoszących się do nich prospektów emisyjnych zostały podjęte w państwie członkowskim, gdzie ma miejsce zamieszkania ten inwestor, ani że te prospekty zostały sporządzone i rozpowszechnione pierwotnie w innym państwie niż państwo członkowskie siedziby wspomnianego banku.

54 Co się tyczy natomiast zaistnienia szkody, należy uznać, że w okolicznościach takich jak opisane w pkt 51 niniejszego wyroku szkoda występuje w miejscu, gdzie doznaje jej inwestor.

55 Sądy miejsca zamieszkania powoda są właściwe z tytułu zaistnienia szkody do rozpoznania takiego powództwa, w szczególności jeżeli szkoda ta wystąpi bezpośrednio na rachunku bankowym tego powoda prowadzonym w banku mającym siedzibę w okręgu jurysdykcyjnym tych sądów.

56 Określone w ten sposób miejsce zaistnienia szkody w okolicznościach takich jak opisane w pkt 51 niniejszego wyroku pozostaje w zgodzie z celem rozporządzenia nr 44/2001, jakim jest wzmocnienie ochrony prawnej osób zamieszkałych na terenie Unii Europejskiej poprzez umożliwienie powodowi łatwego zidentyfikowania sądu, do którego może on wnieść powództwo, a pozwanemu racjonalnego przewidywania sądu, przed który

może on zostać pozwany (zob. podobnie wyrok Kronhofer, EU:C:2004:364, pkt 20), ponieważ emitent certyfikatu, który nie wypełnia swoich obowiązków prawnych dotyczących prospektu emisyjnego, musi liczyć się z tym, że jeżeli zdecyduje się na notyfikację prospektu emisyjnego dotyczącego tego certyfikatu w innych państwach członkowskich, podmioty niedostatecznie poinformowane, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w tych państwach członkowskich, zainwestują w ten certyfikat i poniosą szkodę.

57 W świetle powyższych rozważań na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, iż ma on zastosowanie do powództwa zmierzającego do obciążenia odpowiedzialnością emitenta certyfikatu z tytułu prospektu emisyjnego dotyczącego tego certyfikatu, jak też naruszenia innych prawnych obowiązków informacyjnych spoczywających na tym emitencie, o ile odpowiedzialność ta nie jest objęta zakresem umowy lub roszczenia wynikającego z umowy w rozumieniu art. 5 pkt 1 tego rozporządzenia. Zgodnie z art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 sądy miejsca zamieszkania powoda są właściwe z tytułu zaistnienia szkody do rozpoznania takiego powództwa, w szczególności jeżeli szkoda ta wystąpi bezpośrednio na rachunku bankowym powoda prowadzonym w banku mającym siedzibę w okręgu jurysdykcyjnym tych sądów.

W przedmiocie pytania czwartego

58 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy w ramach ustalania jurysdykcji należy przeprowadzić szczegółowe postępowanie dowodowe w przedmiocie spornych okoliczności faktycznych, które mają znaczenie zarówno dla kwestii jurysdykcji, jak i dla istnienia przywoływanego prawa, czy raczej dla celów rozstrzygnięcia o jurysdykcji należy uznać, że twierdzenia samej strony powodowej w postępowaniu głównym są prawidłowe.

59 Jest bezsporne, że rozporządzenie nr 44/2001 nie określa wyraźnie zakresu obowiązków kontrolnych spoczywających na sądach krajowych przy ustalaniu ich jurysdykcji międzynarodowej.

60 Co się tyczy bowiem kwestii krajowego prawa procesowego, to o ile jego ujednolicenie nie jest celem wspomnianego rozporządzenia (zob. podobnie wyrok G, C-292/10, EU:C:2012:142, pkt 44), stosowanie właściwych przepisów krajowych nie może jednak naruszać skuteczności rozporządzenia nr 44/2001 (zob. wyrok Shevill i in., C-68/93, EU:C:1995:61, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

61 W tym względzie Trybunał orzekł, że cel pewności prawa wymaga, by sąd krajowy, do którego wniesiono pozew, mógł łatwo wypowiedzieć się co do własnej jurysdykcji, nie będąc zmuszonym do rozpoznawania sprawy co do istoty (zob. wyrok Benincasa, C-269/95,

EU:C:1997:337, pkt 27). Co się tyczy stosowania tego wymogu w ramach jurysdykcji szczególnej, której dotyczy postępowanie główne, Trybunał z jednej strony uznał, że sąd, do którego wniesiono o rozpatrzenie sporu wynikającego z umowy, może nawet z urzędu zbadać zasadnicze przesłanki swej jurysdykcji w świetle niezbitych i istotnych dowodów przedstawionych przez zainteresowaną stronę, wykazujących istnienie lub nieistnienie umowy (wyrok Effer, 38/81, EU:C:1982:79, pkt 7).

62 Z drugiej strony, co się tyczy konkretnie art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001, Trybunał wyjaśnił, że na etapie ustalania jurysdykcji międzynarodowej sąd, przed którym wytoczono powództwo, nie dokonuje oceny ani dopuszczalności, ani zasadności powództwa według przepisów prawa krajowego, ale jedynie ustala istnienie łączników z państwem sądu uzasadniających jego jurysdykcję na mocy tego przepisu (wyrok Folien Fischer i Fofitec, C-133/11, EU:C:2012:664, pkt 50). Sąd ten może również uznać za ustalone – jedynie na potrzeby zweryfikowania swojej jurysdykcji na podstawie tego przepisu – istotne twierdzenia powoda dotyczące warunków odpowiedzialności za czyny niedozwolone lub podobne (wyrok Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, pkt 20).

63 Należy zaznaczyć, że obowiązek przeprowadzenia już na tym etapie postępowania szczegółowego postępowania dowodowego w odniesieniu do istotnych okoliczności faktycznych dotyczących zarówno jurysdykcji, jak i istoty sprawy, niesłoby ryzyko rozstrzygnięcia z góry jej zasadności.

64 O ile więc sąd krajowy, przed którym wytoczono powództwo, nie jest zobowiązany w wypadku zakwestionowania przez pozwanego twierdzeń powoda do przeprowadzenia postępowania dowodowego na etapie ustalania swej jurysdykcji, to jednak należy zaznaczyć, że zarówno cel prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości, przyświecający rozporządzeniu nr 44/2001, jak i poszanowanie niezawisłości sądu w wykonywaniu jego funkcji wymagają, by sąd mógł ustalić swoją jurysdykcję międzynarodową w świetle wszystkich dostępnych mu informacji, w tym ewentualnie zastrzeżeń ze strony pozwanego.

65 Wobec powyższego na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, że w ramach ustalania jurysdykcji na podstawie rozporządzenia nr 44/2001 nie ma konieczności przeprowadzenia szczegółowego postępowania dowodowego w przedmiocie spornych okoliczności faktycznych, które mają znaczenie zarówno dla kwestii jurysdykcji, jak i dla istnienia podnoszonego prawa. Sąd, do którego wniesiono powództwo, może jednak ustalić swą jurysdykcję międzynarodową w świetle wszystkich dostępnych mu informacji, w tym ewentualnie zastrzeżeń ze strony pozwanego.

W przedmiocie kosztów

66 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

1) Artykuł 15 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym powód, który jako konsument nabył obligację na okaziciela od osoby trzeciej będącej przedsiębiorcą, przy czym nie została zawarta umowa między tym konsumentem a emitentem tej obligacji – co powinien zweryfikować sąd odsyłający – nie może powołać się na jurysdykcję przewidzianą w tym przepisie w związku z wytoczeniem powództwa przeciwko temu emitentowi z tytułu warunków emisji obligacji, naruszenia obowiązków informacyjnych i kontroli oraz odpowiedzialności dotyczącej prospektu emisyjnego.

2) Artykuł 5 pkt 1 lit. a) rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym powód, który jako konsument nabył obligację na okaziciela od osoby trzeciej, przy czym jej emitent nie zaciągnął dobrowolnie zobowiązania wobec tego powoda – co powinien zweryfikować sąd odsyłający – nie może powoływać się na jurysdykcję przewidzianą w tym przepisie w związku z wytoczeniem powództwa przeciw temu emitentowi z tytułu warunków emisji obligacji, naruszenia obowiązków informacyjnych i kontroli, a także odpowiedzialności dotyczącej prospektu emisyjnego.

3) Artykuł 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, iż ma on zastosowanie do powództwa zmierzającego do obciążenia odpowiedzialnością emitenta certyfikatu z tytułu prospektu emisyjnego dotyczącego tego certyfikatu, jak też naruszenia innych prawnych obowiązków informacyjnych spoczywających na tym emitencie, o ile odpowiedzialność ta nie jest objęta zakresem umowy lub roszczeń wynikających z umowy w rozumieniu art. 5 pkt 1 tego rozporządzenia. Zgodnie z art. 5 pkt 3 rozporządzenia nr 44/2001 sądy miejsca zamieszkania powoda są właściwe z tytułu zaistnienia szkody do rozpoznania takiego powództwa, w szczególności jeżeli szkoda ta wystąpi bezpośrednio na rachunku bankowym powoda prowadzonym w banku mającym siedzibę w okręgu jurysdykcyjnym tych sądów.

4) W ramach ustalania jurysdykcji na podstawie rozporządzenia nr 44/2001 nie ma konieczności przeprowadzenia szczegółowego postępowania dowodowego w przedmiocie spornych okoliczności faktycznych, które mają znaczenie zarówno dla kwestii

jurysdykcji, jak i dla istnienia podnoszonego prawa. Sąd, do którego wniesiono powództwo, może jednak ustalić swą jurysdykcję międzynarodową w świetle wszystkich dostępnych mu informacji, w tym ewentualnie zastrzeżeń ze strony pozwanego.

Podpisy

* Język postępowania: niemiecki.